

**İSTANBUL'DA KAYIT DIŞI SEKS İŞÇİLERİNDE
HIV/AIDS KORUNMA BİLİNCİNİN VE İSTEĞİNİN
YÜKSELTİLMESİ PROJESİ**

12 NİSAN 2006 - 12 NİSAN 2007

Investing in our future
The Global Fund
To Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria

“ İstanbul’da Kayıt Dışı Seks İşçilerinde HIV/AIDS Korunma Bilincinin ve İsteğinin Yükseltilmesi” projesi T.C. Sağlık Bakanlığı HIV/AIDS Önleme ve Destek Projesi kapsamında sağlanan hibe finansmanı desteği ile yürütülmektedir.

Bu belge T.C. Sağlık Bakanlığı’nın mali desteği ile oluşturulmuştur. Bu belgenin içeriğinin sorumluluğu yalnızca KLİMİK Derneği’ne aittir ve bu içerik hiçbir şekilde Sağlık Bakanlığı’nın resmi tutumunu yansıtmamaktadır.

İletişim Bilgileri

KLİMİK Derneği
İnönü Mahallesi Cumhuriyet Caddesi
Suna Apt. 125/5 Elmadağ, İstanbul
e-posta: info@klidik.org.tr
web: www.klidik.org.tr

Proje Genel Koordinatörü
Uzm. Dr. Taner YILDIRMAK

Proje Koordinatörü
Berna KÖROĞLU

Proje Asistanı
Şenay PARILTI

Proje Danışmanları
Psk. Fatma Derya AVCI
Dr. Sema BALOĞLU
Okşan ÖZTOK

Proje Saha Görevlileri
Zuhal ACUN
Derya ARMAN
Reha TAŞ
Mehmet ERDEM
Seyhan ÖNER
A. Uçar SAYIM

İÇİNDEKİLER

Önsöz	4
Proje Uygulama Süreci	5
HIV/AIDS.....	6
Dünyada HIV/AIDS	7
Türkiye'de HIV/AIDS	10
HIV/AIDS Önleme ve Destek Programı	12
İstanbul'da KayıtDışı Seks İşçilerinde HIV/AIDS Korunma Bilincinin ve İsteğinin Yükseltilmesi projesi.....	14
İstanbul Kayıt Dışı Seks İşçileri Anket Çalışması,2007.....	19
Proje Değerlendirmeleri.....	32
Proje Ekibimiz.....	37

HIV/AIDS ÖNLEME ve DESTEK PROGRAMI

HIV/AIDS Önleme ve Destek Programı 28 Haziran 2005 tarihinde Küresel Fon ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan anlaşmayla yürürlüğe girmiştir. Programın genel hedefi, İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon ve Gaziantep illerinde HIV/AIDS riski altındaki grupların iyi kalitede koruyucu ve önleyici hizmetlere ulaşmasını artırmak ve doğru mekanizmalarla onları güçlendirmektir. Programın hedef grupları arasında, savunmasız ya da ulaşılması güç topluluklar olarak da adlandırılabilen HIV/AIDS'le yaşayan insanlar ve aileleri, ticari seks çalışanları, erkek eşcinseller, damar-ıçi madde kullanıcıları ve Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklular yer almaktadır.

Koruyucu HIV hizmetlerinin söz konusu savunmasız topluluklara Kamu Kuruluşlarıyla Sivil Toplum Örgütleri işbirliği çerçevesinde ulaştırılması amacıyla Program kapsamında 3 defa Proje Teklif Çağrısına çıkmış ve bu kapsamda 11 Proje toplam 1.507.775 USD tutarında hibe almaya hak kazanmıştır. Program kapsamında, halihazırda yürütülen faaliyetler arasında ilgili alt-dalıcıların Projeleri kapsamında yürüttükleri faaliyetler; ticari kadın seks çalışanları, erkek eşcinseller, travesti/transseksüeller ve damar-ıçi madde kullanıcıları ile karşılaşan kamu personeli ve STK çalışanlarına yönelik saha çalışanları eğitimleri; saha hizmetleri rehberi ve bilgilendirme materyallerinin geliştirilmesi; kondom temini ve dağıtımı; Ceza ve İnfaz Kurumlarındaki hükümlü ve tutukluların HIV/AIDS ve bulaşma yolları ile ilgili davranışlarının belirlenmesine yönelik davranış araştırması ve HIV/AIDS'li bireylerin insan haklarına yönelik mevzuat taraması çalışmaları yer almaktadır.

Program, 31 Temmuz 2007 tarihinde sona erecektir. Programın 2007 faaliyetleri arasında yukarıda bahsi geçen devam eden faaliyetlerin yanı sıra, söz konusu savunmasız gruplarda HIV/AIDS ve bulaşma yolları ile ilgili sağlıklı ve riskli davranışlarının belirlenmesine yönelik davranış araştırmasının tamamlanması; HIV'den koruyucu malzemeler ve HIV testleri temini ve dağıtımı; İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon ve Gaziantep'te Gönüllü Danışmanlık ve Test (GDT) Merkezleri kurulması ve geliştirilmesi; GDT Merkezlerinde dağıtılmak üzere rehber, kitapçık ve bilgilendirme materyallerini hazırlanması; hedef gruplara ulaşmak için yapılacak saha çalışmaları esnasında emniyet güçleri ile herhangi bir sorun yaşanmaması ve gerektiğinde emniyet mensuplarının çalışmalara yardımcı olmalarını sağlamak amacıyla emniyet mensuplarına yönelik eğitimlerin tamamlanması; Türkiye HIV/AIDS web-sitesinin kurulup güncellenmesi; Adalet Bakanlığı yetkilileri için Ceza İnfaz Kurumlarına HIV/AIDS'in önlenmesi ile ilgili uygulama ve yenilikçi yöntemlerin tartışılacağı bir çalıştayın düzenlenmesi; medya mensuplarının konuyla ilgili olarak eğitilmesi; ulusal bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması ve HIV/AIDS'le yaşayan kişilerin insan haklarına yönelik savunuculuk faaliyetlerinin geliştirilmesi yer almaktadır.

TEMEL BAŞARI VE ÇIKTILAR

- Saha faaliyetleri ile İstanbul genelinde 1174 kayıt dışı seks işçisine ulaşarak HIV/AIDS konusunda 2300 adet bilgilendirici materyal ve 43410 adet kondom dağıtıldı.
- Proje süresince 9 katılımcı akran eğitimi olarak HIV/AIDS ve CYBE'ler hakkında bilgilendirildi.
- Akran eğiticiler kanalıyla ulaşılan 27 kayıt dışı seks işçisine de 2'şer saatlik HIV/AIDS eğitimi verildi.
- Ücretsiz anti-HIV laboratuvar testinden 258, CYBE muayenesinden 155 kayıt dışı seks işçisi faydalandı. Yapılan testler sonucunda HIV(+) tanısı konan 6 kişi arasından 5 kişi tedaviye yönlendirildi.
- 112 kişi üzerinde anket çalışması uygulandı.

İSTANBUL KAYIT DIŞI SEKS İŐİŐLERİ ANKET ÇALIŞMASI, 2007

AMAÇLAR

- Demografik zellikler,
- HIV/AIDS ve CYBH'ler hakkındaki bilgi düzeyi
- Kondom kullanma alışkanlığı
- Uyuşturucu kullanım oranı
- Maruz kalınan Şiddet ve ayrımcılık
- Sağlık hizmetlerinden faydalanma durumu hakkında bilgi toplanması amaçlanmıŐtır.

METODOLOJİ

Anket alıŐması

- İstanbul bölgesi genelinde yürütüldü.
- 112 kayıtdışı seks iŐİŐisi ankete katıldı.
- Gündüz ve gece yapıldı.
- Saha görevlileri ve akran eğiticiler tarafından yürütüldü.
- Katılımcıların rızasıyla yapıldı.

SONUÇLAR

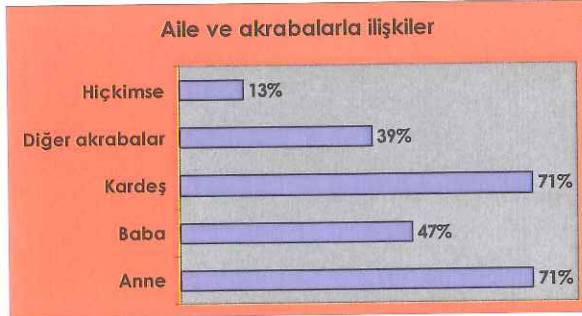
Katılımcıların Karakteristik zellikleri

- %29 Marmara Bölgesi,
- %14 Karadeniz Bölgesi
- %6 Dođu Anadolu Bölgesi
- %12 İçanadolu Bölgesi
- %3 Ege Bölgesi,
- %21 Akdeniz Bölgesi,
- % 3 yurtdıŐı

- YaŐ dağılımı: 18-42 YaŐ ortalaması: 29

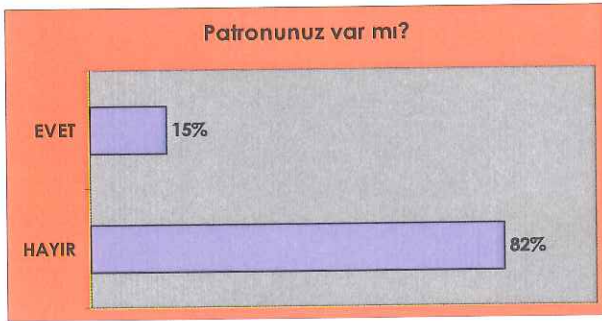
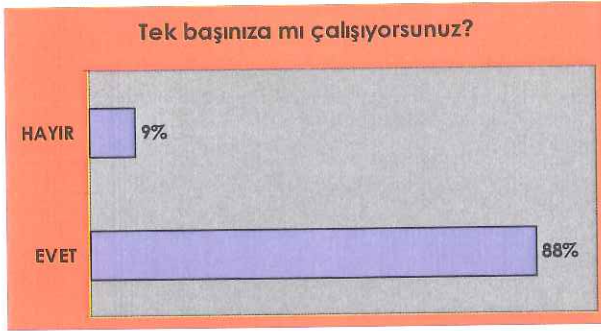
- Medeni durum: %96 bekar, %4 evli

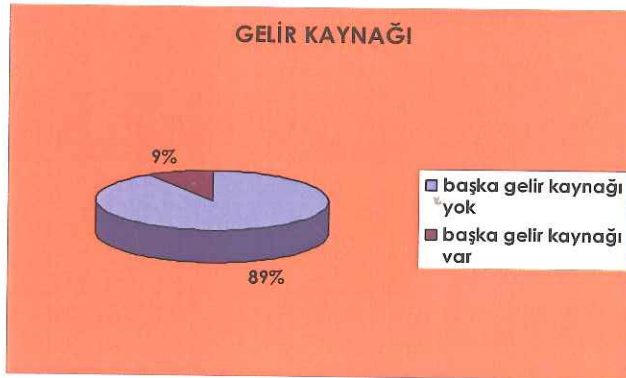

■ **Seks işçiliğinde çalışma süresi**

12 yıldan fazla	9-12 yıl arası	5-9 yıl arası	1-5 yıl arası	1 yıldan az
%15	%12	%28	%37	%4

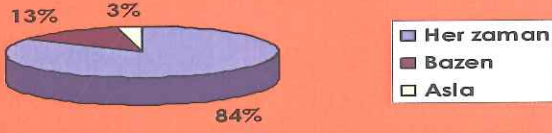

Cinsel davranış göstergeleri

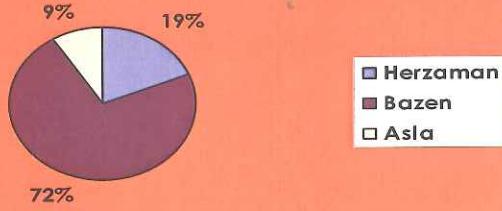

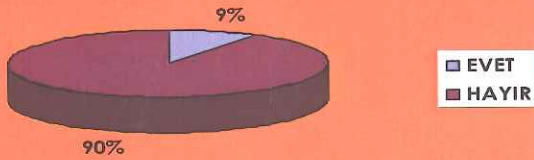
MÜŞTERİLERLE KONDOM KULLANIMI

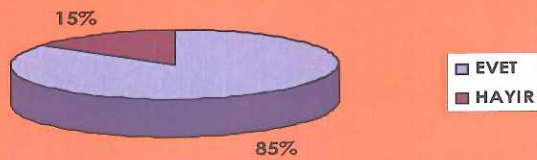
Müşteriler tarafından korunma yönteminin reddedilmesi

Müşteri daha fazla ücret verdiğiğinde kondom kullanmaktan vazgeçer misiniz?

Son cinsel ilişkinizde kondom kullandınız mı?

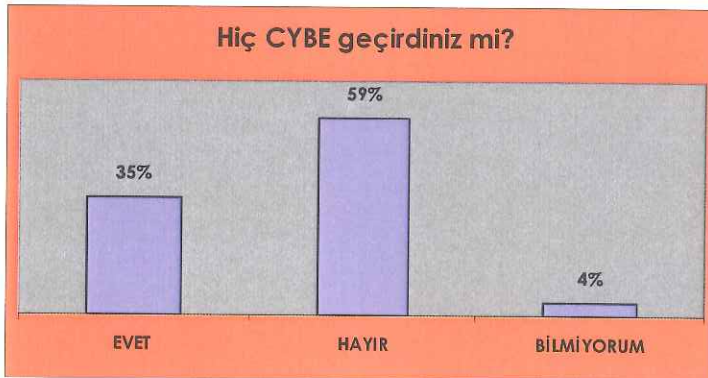

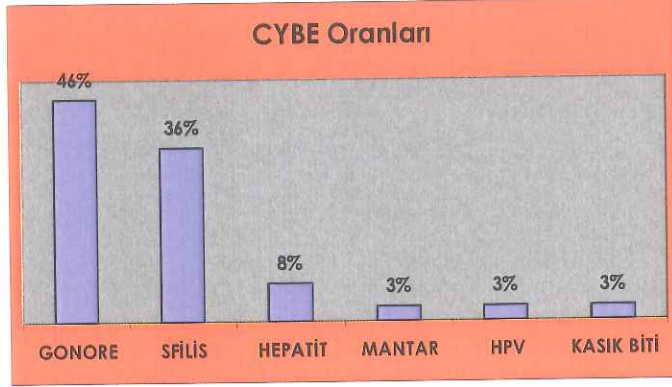

CYBE /Risk algılama

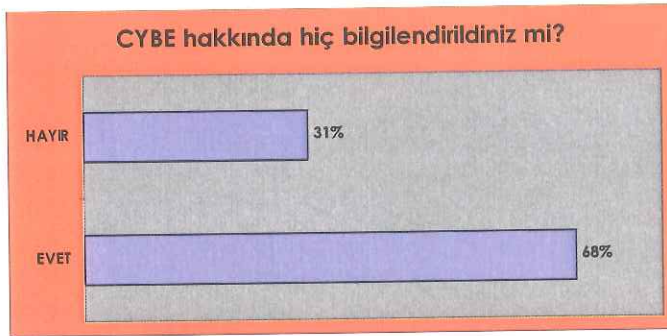
CYBE/ CYBE öyküsü

□ CYBE geçirenlerin % 100'ü doktor tedavisi görmüş.

CYBE/ Bilgilendirme

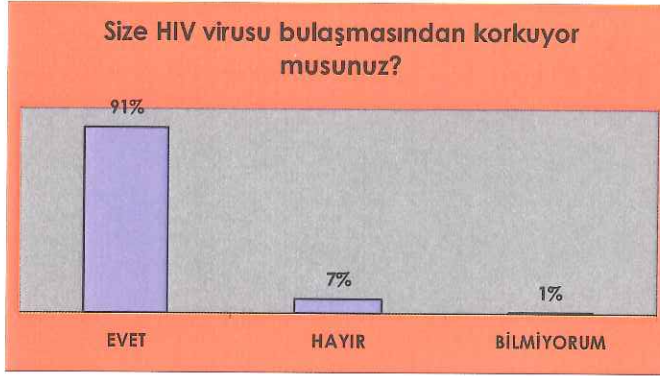

□ "Kim tarafından bilgilendirildiniz?" sorusuna doktorlar, KLİMİK, Kadın Kapısı, Lambda, okul, aile, Zührevi Hastalıklar Hastanesi, danışma merkezi ve internet cevapları verilmiş.

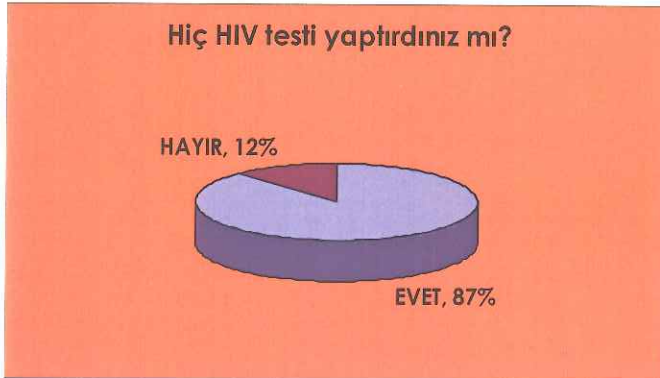

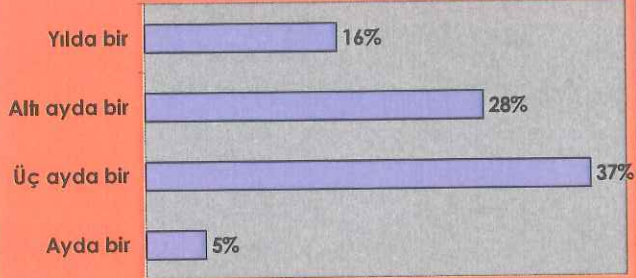
HIV/AIDS /Risk Algılama

HIV/AIDS

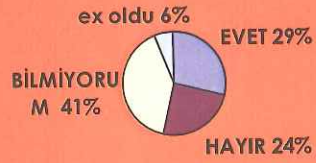
Hangi sıklıkla HIV testi yaptırıyorsunuz?

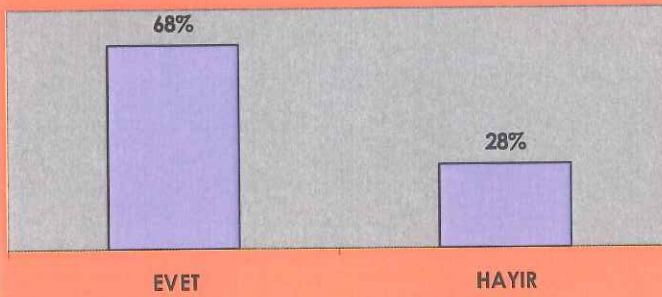
Çevrenizde HIV(+) tanısı almış bir tanıdığınız var mı?

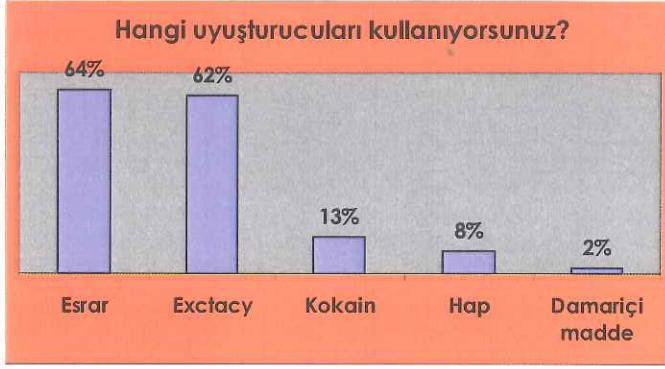
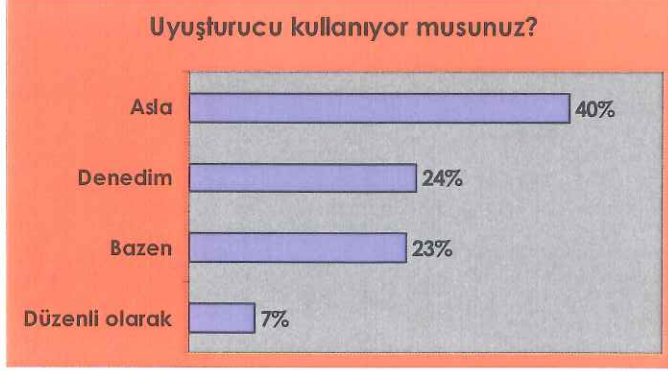
HIV(+) tanıdığın tedavi görüyor mu?

HIV/AIDS konusunda bilgilendirildiniz mi?

Madde Kullanımı

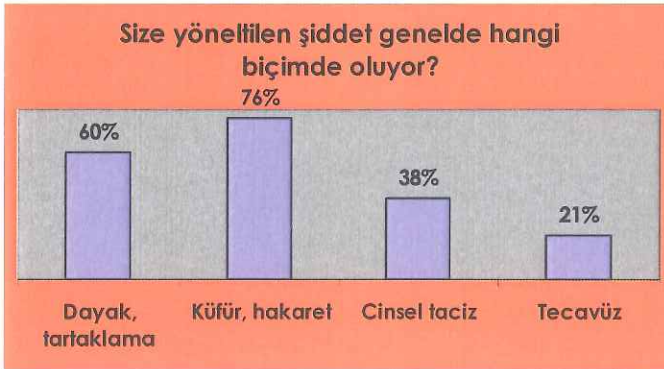
Şiddet ve Ayrımcılık

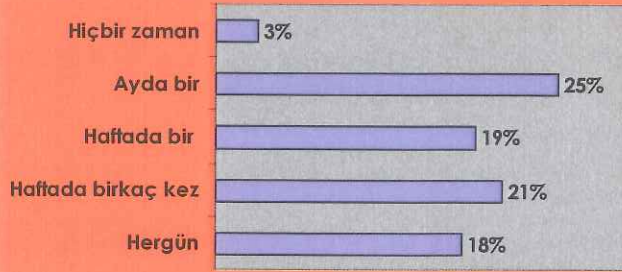
Şiddet ve ayrımcılık hangi gruplardan geliyor?	Oran (%)
Müşteriler	%49
Sokakta gezen herhangi biri	%63
Polis	%75
Hastanedeki doktor, hemşire	%14
Devlet dairesindeki kişiler	%12
Komşular	%13
Mahalledeki çocuklar, gençler	%30
Kendi iş arkadaşlarım	%12
Eş/Sevgili	%21

En fazla şiddet ve ayrımcılığı hangi gruplar yapıyor?

Polis	%62
Müşteriler	%19
Sokakta gezen herhangi biri	%14
Mahalledeki çocuklar, gençler	%7
Eş/Sevgili	%5
Devlet dairesindeki kişiler	%3
Hastanedeki doktor, hemşire	%3
Komşular	%3
Kendi iş arkadaşlarım	%3
Aile	%2
Dini cemaatler, milliyetçiler	%1

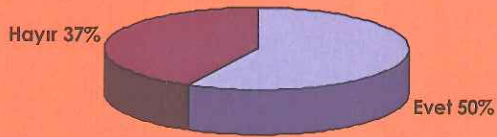
Ne sıklıkla şiddet görüyorsunuz?

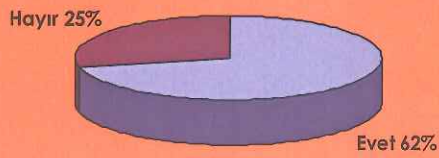
Şiddet ve ayrımcılık gördüğünüzde kimden ve nereden yardım alıyorsunuz?

Şiddete maruz kalmamak için para vermeye zorlandınız mı?

Şiddete maruz kalmamak için cinsel ilişkiye zorlandınız mı?

Sağlık hizmetleri

SONUÇ

- Hedef kitlenin eğitim durumu sanıldığı kadar aksine yüksek.
- Aile ve akrabalık ilişkileri devam ediyor.
- Kayıt dışı seks işçilerinin çoğu tek başına ve patronu olmadan çalışıyor.
- Hedef kitlenin büyük bir çoğunluğunun başka gelir kaynağı ve sağlık güvencesi bulunmamakta.
- Hedef kitlenin kondom kullanma bilinci ve alışkanlığı yüksek.
- Korunma yöntemlerinin önemli olduğu bilinci yerleşmiş.
- Seks işçileri arasında CYBE'lerle ilgili olarak en yaygın rastlanan gonore ve sifilis.
- CYBE geçirenlerin %100'ü doktor tedavisi gördüğünü belirtmiş.
- Hedef kitlenin büyük bir çoğunluğu CYBE'ler ve HIV/AIDS konusunda bilgilendirildiğini söylüyor, ancak bilgi düzeyi yetersiz.
- CYBE hakkında bilgilendirildiklerini söyleyen kişiler arasında geçmişte CYBE geçirip geçirmediğini bilmeyenler çoğunlukta.
- HIV/AIDS konusunda endişe duyulmasına rağmen, çoğu bulaş yolları hakkında yeterli bilgiye sahip değil ve risk taşıyıp taşımadığından emin değil.
- Hedef kitlenin büyük bir çoğunluğu HIV testi yaptırmış.
- Hedef kitlede periodik aralıklarla HIV testi yaptırmaya bilinci ve alışkanlığı oluşmuş.
- Uyuşturucu kullanım oranı yüksek değil, en çok esrar ve extacy kullanılıyor.
- En fazla cevap verilen sorular şiddet ve ayrımcılık konusunda.
- Büyük bir çoğunluk şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmakta.
- Şiddet toplumun her kesiminden ve özellikle de polis, müşteriler ve sevgililerden gelmekte.
- Çoğu en az ayda bir kez şiddete maruz kalmakta.
- Çoğu şiddete maruz kaldığında kimseden yardım almadan kendi başının çaresine bakmakta.
- Şiddete maruz kalmamak için cinsel ilişkiye zorlananların oranı oldukça yüksek.